

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ

О. Федик, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2018.25.037>

Постановка проблеми. Особливістю сучасного розвитку вітчизняної економіки є формування вагомого сектору господарств населення в аграрній сфері, які беруть на себе вирішення значного обсягу проблем життєдіяльності сільського населення: відтворення селянства як суспільної верстви населення; організації самозайнятості; забезпечення потреб у продуктах харчування; надходження додаткових грошових доходів та ін. Водночас господарства населення залишилися практично без підтримки з боку держави, розвиваються відповідно до особливостей ситуативного попиту споживачів на ринку та потреб підприємств переробної промисловості, намагаються протистояти ринковим збуренням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти сільськогосподарської діяльності господарств населення, їхня роль у розвитку сільської економіки висвітлені у працях таких провідних вітчизняних і зарубіжних учених, як В. Апопій, В. Бойко, О. Березін, В. Месель-Веселяк, Н. Міценко, О. Онищенко, Т. Осташко, П. Саблук, М. Малік, Н. Павленчик, В. Писаренко, І. Прокопа, М. Туган-Барановський, А. Чаянов, Г. Черевко та ін. Проте окремі питання щодо розроблення та впровадження напрямів державної підтримки господарств населення потребують подальшого вивчення, що аргументує актуальність обраної теми дослідження.

Постановка завдання. Ми ставили за мету обґрунтувати теоретичні засади, науково-методичні положення та розробити науково-практичні рекомендації щодо формування напрямів державної підтримки господарств населення.

Виклад основного матеріалу. Організаційно-економічний механізм управління збутом продукції господарств населення повинен давати змогу зазначеним суб'єктам якомога повніше використовувати можливості їхньої державної підтримки в питаннях соціального розвитку

сільських територій та їхніх жителів. Варто звернути увагу на те, що незайнятість значної частини сільського населення спричинює соціальну напруженість на селі, погіршує матеріальне становище людей, призводить до міграції жителів зі сільської місцевості і, як наслідок, на зниження кількості та якості трудового ресурсного потенціалу [2]. Ігнорування реальної аграрної політики інтересів і потреб селянських господарств негативно позначається на відтворенні їхнього виробничого потенціалу, який поступово виснажується [3].

Досвід останніх років показав, що господарства населення є доволі стабільним сектором економіки і за певної державної підтримки можуть суттєво збільшити обсяги виробництва продукції й вирішити низку соціальних проблем села. Але при цьому держава повинна взяти на себе ті функції, які не можуть бути забезпечені за рахунок ринкового механізму саморегулювання діяльності господарств (див. рис.).

З огляду на це наголошуємо, що сучасна державна аграрна політика має бути доповнена законами, цільовими настановами, заходами й механізмами організаційно-економічного та інституційного характеру, спрямованими на сприяння розвитку товарних і товарно-споживчих господарств, оскільки досі вона була націлена на підтримку крупних товаровиробників, а господарства населення практично не мали прямого доступу до цих важелів. Саме тому важливим завданням має стати гарантування можливостей для членів господарств населення реально використовувати визначені чинним законодавством України, зокрема Законом України «Про особисте селянське господарство», права щодо пенсійного, соціального і медичного обслуговування [4].

Відповідно існує нагальна потреба в розробці та впровадженні в реальну практику важелів і стимулів, які б орієнтували власників і членів господарств населення на фактичну легалізацію своїх трудових ресурсів задля отримання певних державних гарантій [1].

Рис. Напрями державної підтримки господарств населення.

У комплексі механізмів управління збутом продукції важливо передбачити створення таких інструментів, які б допомогли реалізувати можливості механізму фінансової підтримки господарств населення за умови підвищення їхньої товарності:

1. Субсидування відсоткових ставок за кредитами на реалізацію інвестиційних проектів, спрямованих на створення інфраструктури для первинної переробки, зберігання і транспортування продукції господарств населення;

2. Технічне оснащення господарств населення через формування лізингових поставок сільгосптехніки і транспортних засобів, у тому числі застосовуваних для механізації первинної переробки, зберігання і транспортування продукції домогосподарств, а також її реалізації. При цьому необхідною умовою застосування механізмів державного субсидування, на наш погляд, має бути заохочення господарств населення до набуття статусу суб'єктів реального сектору економіки (фермерських господарств, фізичних осіб-підприємців тощо).

Інформаційно-консультативну підтримку господарств населення потрібно реалізовувати через створення інформаційно-консультативних центрів при місцевих органах влади для вирішення проблем своєчасного отримання ринкової та науково-технічної інформації, навчання сільських жителів передовим технологіям ведення сільгоспвиробництва. З огляду на це доцільно передбачити, щоб такі інформаційно-консультативні центри поряд із наданням консультацій з

підготовки правових документів, бізнес-планів з організації виробництва, кооперування також надавали послуги власникам господарств населення в удосконаленні зв'язків зі суб'єктами ринку та сприянні в реалізації їхньої сільгосппродукції [5].

Висновки. Отож, власники господарств населення разом з іншими суб'єктами малих форм господарювання в АПК України повинні стати ініціаторами та активними лобістами прийняття цільової програми сприяння розвитку сільських домогосподарств, яка б допомогла вирішити їхні нагальні проблеми, пов'язані з організацією пільгового кредитування, модернізацією виробництва, удосконаленням ціноутворення.

Водночас вважаємо за доцільне розгорнути суспільну дискусію щодо виділення із загального масиву господарств населення тієї їхньої частини, яку складають господарства комерційного спрямування (товарні і товарно-споживчі) та надання їм статусу акредитованого товаровиробника (зважаючи на необхідність у перспективі забезпечувати дотримання вимог ЄС щодо прозорості походження сільгосппродукції).

Бібліографічний список

1. Бойко В. І. До проблеми визначення механізму державної підтримки виробників аграрної продукції. *Економіка АПК*. 2010. № 7. С. 37–39.
2. Бурлуцький С. В. Соціальна підтримка домогосподарств: теорія та практика: монографія. Донецьк, 2012. 135 с.

3. Прокопа І. В. Господарства населення в сучасному аграрному виробництві і сільському розвитку. Київ: Ін-т економіки та прогнозів. НАНУ, 2011. 240 с.

4. Про особисте селянське господарство: Закон України № 742-IV від 15.05.2003 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/742-15> (дата звернення: 15.05.2018).

5. Федик О. В. Інфраструктурне забезпечення розвитку особистих підсобних господарств Львівщини. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2012. Вип. 2. С. 398–405.

Федик О.

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ

Особливістю сучасного розвитку вітчизняної економіки є формування вагомого сектору господарств населення в аграрній сфері, які беруть на себе вирішення значного обсягу проблем життєдіяльності сільського населення; відтворення селянства як суспільної верстви населення, організацію самозайнятості, забезпечення потреб у продуктах харчування; надходження додаткових грошових доходів та ін. Водночас господарства населення залишилися практично без підтримки з боку держави, розвиваються відповідно до особливостей ситуативного попиту споживачів на ринку та потреб підприємств переробної промисловості, намагаються протистояти ринковим збуренням.

Обґрунтовано організаційно-економічний механізм управління збутом продукції господарств населення, який повинен забезпечити суб'єктам можливість використання державної підтримки у сфері розвитку сільських територій. Господарства населення є стабільним сектором економіки і за державної підтримки вони можуть збільшити обсяги виробництва продукції. Але держава повинна взяти на себе функції, які складно забезпечити за рахунок ринкового механізму.

Сучасна державна аграрна політика має бути доповнена законами організаційно-економічного характеру, які сприятимуть розвитку господарств населення, оскільки досі вона була націлена на підтримку лише крупних товаровиробників. Саме тому важливо передбачити створення інструментів, які б допомогли реалізувати можливості механізму фінансової підтримки господарств населення, а власники господарств населення повинні стати ініціаторами прийняття цільової програми сприяння розвитку сільських домогосподарств.

Ключові слова: розвиток господарств населення, сільськогосподарська продукція, механізм державної фінансової підтримки, державна аграрна політика.

Fedyk O.

DIRECTIONS OF STATE SUPPORTING OF HOUSEHOLDS

The peculiarity of the modern development of the national economy is the formation of a large sector of agricultural enterprises in the agrarian sector, which take on the resolution of significant problems of the rural population: the restoration of the peasantry as a social stratum of the population, the organization of self-employment, the provision of food needs, and the reception of additional monetary incomes. At the same time, the agricultural development hasn't state support, developed in accordance with the specifics of the situational demand of consumers in the market and the needs of the enterprises of the processing industry, trying to withstand of market disturbance.

In the article describes organizational and economic mechanisms of sales management of products of households, which should provide the possibility of using state supporting in the field of development of rural areas. Households are a stable sector of the economy and due to state supporting, they can increase their production. But the state must assume the functions that are difficult to secure through the market mechanisms.

Modern state agricultural policy should be supplemented by legal rules of an organizational and economic nature that will promote the development of households, although at this stage the state policy of supporting the agrarian sector concerns the support of only large agricultural manufacturers. That is why it is important to foresee the instruments and mechanisms of financial supporting of households, and the owners of households should become the initiators of the adoption of a targeted program for promoting rural households.

Key words: household's development, agricultural products, mechanisms of state's financial supporting, state agricultural politic.

Стаття надійшла 18.05.2018.